

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 551/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetího (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Libušou Dočkalovou, advokátska kancelária, Lachova 32, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava I č. k. 16 C 3/2019-163 zo 16. decembra 2020, uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Co 40/2021-183 z 30. apríla 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 256/2021 z 30. júna 2022, ako aj konaniu, ktoré vydaniu týchto uznesení predchádzalo, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 16 C 3/2019-163 zo 16. decembra 2020, Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Co 40/2021-183 z 30. apríla 2021 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 Cdo 256/2021 z 30. júna 2022, ako aj konaním, ktoré vydaniu týchto uznesení predchádzalo. Žiada ďalej, aby boli uznesenia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Domáha sa tiež priznania finančného zadostučinenia v sume 5 000 eur, ako aj náhrady trov právneho zastúpenia v sume 410,92 eur od okresného súdu do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu (v prípade náhrady trov konania na účet právnej zástupkyne).
2. Z ústavnej sťažnosti, pripojených listinných dôkazov a zo spisu okresného súdu sp. zn. 16 C 3/2019, ktorý si ústavný súd zadovážil a pripojil, vyplýva nasledovný skutkový stav veci.
3. Dňa 2. júla 2008 bolo proti sťažovateľovi (v tom čase ako odsúdenému vo výkone trestu odňatia slobody) začaté disciplinárne konanie pre údajné porušenie pokynu pedagóga odovzdať kľúč od uzamknutej miestnosti samosprávy na stanovište oddelovej služby. Rozhodnutím č. 958646/1-

2008 zo 7. júla 2008 mu bol uložený disciplinárny trest vo forme pokarhania. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľ podal sťažnosť, ako aj námietku zaujatosti voči pedagógovi, ktorý rozhodoval o uložení disciplinárneho trestu. Vedúci oddelenia výkonu trestu sťažnosť 14. júla 2008 zamietol. Sťažovateľ podal na Krajskú prokuratúru v Trnave (ďalej len „krajská prokuratúra“) podnet na preskúmanie tohto rozhodnutia. Príkazom krajskej prokuratúry z 9. septembra 2008 bolo napadnuté rozhodnutie zrušené. V ďalšom konaní vedúci oddelenia výkonu trestu novým rozhodnutím z 23. septembra 2008 sťažnosť podanú sťažovateľom opakovane zamietol. Následne sa sťažovateľ 28. novembra 2008 obrátil na Krajský súd v Trnave so žalobou o preskúmanie zákonnosti disciplinárneho rozhodnutia. Rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 14 S 35/2010-190 z 9. júna 2016 bolo disciplinárne rozhodnutie zrušené ako nepreskúmateľné a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

4. Žalobou doručenou okresnému súdu 15. januára 2019 sa sťažovateľ ako žalobca domáhal voči Slovenskej republike – Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky ako žalovanej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej vydaním nezákonného disciplinárneho rozhodnutia vo výške 25 000 eur.

5. Sťažovateľa pri podaní žaloby zastupovala obchodná spoločnosť Jarabica, s. r. o., advokátska kancelária (ďalej len „advokát Jarabica“), na základe splnomocnenia udeleného sťažovateľom 28. apríla 2017, a to v súvislosti s rozhodnutím Centra právnej pomoci (ďalej len „centrum“) z 15. novembra 2016.

6. Z rozhodnutia centra z 15. novembra 2016 vyplýva, že sťažovateľovi bol priznaný nárok na poskytovanie právnej pomoci ako osobe v materiálnej núdzi a zároveň bol určený advokát Jarabica na zastupovanie sťažovateľa „v právnej veci o náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu priesťahov v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14 S 35/2010, vrátane spísania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody a návrhu na začatie konania.“

7. Zo splnomocnenia z 28. apríla 2017 udeleného sťažovateľom advokátovi Jarabicovi vyplýva, že advokát Jarabica ho má zastupovať „v právnej veci náhrady škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. z dôvodu priesťahov v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14 S 35/2010“, ako aj „pri nahliadnutí do spisu 14 S 35/2010 vedenom na Krajskom súde v Trnave“.

8. Prípisom č. k. 16 C 3/2019 zo 7. marca 2019 adresovaným advokátovi Jarabicovi okresný súd upozorňuje, že k žalobe pripojené splnomocnenie pre advokáta Jarabicu z 28. apríla 2017 sa vzťahuje na zastupovanie v právnej veci náhrady škody z dôvodu priesťahov v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14 S 35/2010, ako aj na nahliadnutie do tohto spisu. Z toho je teda zrejmé, že spolu so žalobou nebolo predložené riadne splnomocnenie udelené sťažovateľom advokátovi Jarabicovi a zároveň nebolo predložené rozhodnutie centra týkajúce sa nároku sťažovateľa na poskytnutie právnej pomoci a určenia advokátskej kancelárie na zastupovanie sťažovateľa vo veci nároku, ktorého sa tento domáha podanou žalobou (nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku nezákonného disciplinárneho rozhodnutia zo 7. júla 2008). Okresný súd preto vyzval advokáta Jarabicu, aby v lehote 10 dní predložil riadne splnomocnenie od sťažovateľa na zastupovanie v danej veci, ako aj relevantné rozhodnutie centra o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci sťažovateľovi a určenia advokátskej kancelárie na jeho zastupovanie

v predmetnej veci o náhradu škody spôsobenej vydaním nezákonného disciplinárneho rozhodnutia zo 7. júla 2008.

9. Advokát Jarabica 26. marca 2019 na základe výzvy okresného súdu doplnil „konkrétne plnú moc“. Z nového splnomocnenia zo 7. januára 2019 vyplýva, že sťažovateľ splnomocňuje advokáta Jarabicu na zastupovanie „v právnej veci náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. spôsobenej vydaním nezákonného rozhodnutia číslo 958646/1-2008 zo dňa 07.07.2008, ktorým mu bol uložený disciplinárny trest – pokarhanie pre porušenie § 39 písm. b) zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov“.

10. Z úradného záznamu okresného súdu č. k. 16 C 3/2019-127 z 2. apríla 2019 vyplýva konštatovanie, že sťažovateľ napriek výzve z 26. februára 2019 nepredložil relevantné rozhodnutie centra o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci sťažovateľovi a o určenie advokátskej kancelárie na jeho zastupovanie v predmetnej veci o náhradu škody spôsobenej vydaním nezákonného disciplinárneho rozhodnutia. Sťažovateľom predložené rozhodnutie centra z 15. novembra 2016 sa prejednávanej veci netýka. Zároveň bol daný kancelárii príkaz predložiť spis súdnej tajomníčke na vyrubenie súdneho poplatku za podanú žalobu.

11. Súdna tajomníčka okresného súdu pod č. k. 16 C 3/2019-129 dňa 16. apríla 2019 vyzvala sťažovateľa zastúpeného advokátom Jarabicom na zaplatenie súdneho poplatku za podanie žaloby vo výške 10 eur do 10 dní od doručenia výzvy.

12. Advokát Jarabica podaním zo 6. mája 2019 doručeným okresnému súdu 7. mája 2019 označeným ako „Sťažnosť voči súdnemu poplatku“ v mene sťažovateľa namieta nezákonnosť vyrubenia súdneho poplatku, keďže podľa § 4 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) je predmetná žaloba od súdnych poplatkov oslobodená, a to v súvislosti s rozhodnutím centra.

13. Okresný súd prípisom č. k. 16 C 3/2019-138 zo 4. októbra 2019 adresovaným centru žiada oznámiť, či sťažovateľ požiadal o poskytnutie právnej pomoci, resp. či mu bol ustanovený právny zástupca v prejednávanej veci.

14. Centrum elektronickým prípisom zo 17. januára 2020 adresovaným okresnému súdu oznamuje, že sťažovateľovi bol rozhodnutím z 15. novembra 2016 priznaný nárok na poskytovanie právnej pomoci v právnej veci o náhradu škody z dôvodu priet'ahov v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14 S 35/2010 a na jeho zastupovanie bol určený advokát Jarabica.

15. Uznesením vyššej súdnej úradníčky okresného súdu č. k. 16 C 3/2019-153 zo 4. mája 2020 bolo konanie o žalobe sťažovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy zastavené. Hoci sťažovateľ bol vyzvaný predložiť relevantné rozhodnutie centra o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci a určenie advokátskej kancelárie na jeho zastupovanie vo veci náhrady škody spôsobenej nezákonným disciplinárnym rozhodnutím, nestalo sa tak. Preto ani nepreukázal, že by bol v danej veci oslobodený od súdneho poplatku v súvislosti s rozhodnutím centra podľa § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch. Keďže súdny poplatok zaplatený nebol, podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch bolo potrebné konanie zastaviť.

16. Z podania sťažovateľa z 11. júna 2020 doručeného okresnému súdu toho istého dňa vyplýva, že podáva proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky okresného súdu sťažnosť. Sťažovateľ bol presvedčený, že žaloba bola podaná určeným advokátom v rozsahu rozhodnutia centra z 15. novembra 2016. Po tom, ako sa oboznámil s textom žaloby, dohodou z 10. júna 2020 (ktorú prikladá) ukončil poskytovanie právnych služieb určeným advokátom. Zároveň v lehote na podanie sťažnosti požiadal centrum o priznanie nároku na poskytovanie právnej pomoci v rozsahu podanej žaloby. Jeho žiadosť je vedená centrom pod č. KaBA/16698/2020. Priznaním nároku na poskytovanie právnej pomoci v predmetnej veci bude sťažovateľ v konaní oslobodený od súdnych poplatkov *ex lege*. Sťažovateľ si je vedomý, že chybou a omylom na jeho strane bol okresný súd zbytočne zaťažovaný vykonávaním nadbytočných úkonov, za čo sa úprimne ospravedľuje.

17. Z pripojenej dohody o ukončení poskytovania právnych služieb a o prevzatí spisovej dokumentácie uzavretej medzi sťažovateľom a advokátom Jarabicom 10. júna 2020 vyplýva, že poskytovanie právnych služieb na základe splnomocnenia z 28. apríla 2017 sa ukončuje s účinnosťou dňom podpísania dohody oboma zmluvnými stranami.

18. Z uznesenia sudkyne okresného súdu č. k. 16 C 3/2019-163 zo 16. decembra 2020 vyplýva, že ním bola sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky okresného súdu zamietnutá. Podľa konštatovania okresného súdu sťažovateľ v čase rozhodovania o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku z podanej žaloby nebol oslobodený od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch a súdny poplatok neuhradil. Podľa poučenia nie je proti uzneseniu prípustné odvolanie. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 2. januára 2021, keď s poukazom na sťažovateľom predloženú dohodu o ukončení poskytovania právnych služieb bolo doručené iba jemu osobne.

19. Z odvolania sťažovateľa z 19. marca 2021 doručeného okresnému súdu 1. apríla 2021 podaného prostredníctvom advokáta Jarabica proti uzneseniu sudkyne okresného súdu vyplýva predovšetkým, že zákonná lehota na podanie odvolania je v danom prípade trojmesačná, keďže poučenie okresného súdu o neprípustnosti odvolania je nesprávne. Podľa § 357 písm. a) Civilného sporového poriadku je odvolanie prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zastavení konania. Preto sa sťažovateľ domnieva, že proti uzneseniu sudkyne okresného súdu o zamietnutí jeho sťažnosti proti zastaveniu konania v skutočnosti je prípustné odvolanie, a to v trojmesačnej zákonnej lehote v zmysle § 362 ods. 3 Civilného sporového poriadku.

20. K odvolaniu je pripojené rozhodnutie centra č. KaBA/16698/2020 z 3. júla 2020, podľa ktorého sa sťažovateľovi priznáva nárok na poskytnutie právnej pomoci v právnej veci „o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej vydaním nezákonného rozhodnutia Ústavu na výkon trestu odňatia slobody v Hrnčiarovciach nad Parnou číslo 958646/1/2008 zo dňa 07.07.2008, až do právoplatného skončenia veci“ a na jeho zastupovanie sa určuje advokát Jarabica.

21. Z uznesenia krajského súdu č. k. 7 Co 40/2021-183 z 30. apríla 2021 vyplýva, že ním bolo odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu sudkyne okresného súdu č. k. 16 C 3/2019-163 zo 16. decembra 2020 odmietnuté.

22. Podľa názoru krajského súdu z obsahového znenia príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch vyplýva, že konanie o súdnych poplatkoch je jednoinštančné a vedie sa výlučne na súde

prvej inštancie. Je to zrejmé aj z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Obo 14/2018 z 25. júla 2018 uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 82/2018, podľa ktorého „Konanie o súdnych poplatkoch s účinnosťou od 1. júla 2017, vrátane vydania uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, je jednoinštančné a vedie sa výlučne na súde prvej inštancie. Proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, ktoré bolo vydané po 1. júli 2017, nie je prípustné odvolanie a ani dovolanie.“. V ustanovení § 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch je upravený procesný postup rozhodovania súdu prvej inštancie vo veciach súdnych poplatkov (vrátane rozhodovania o zastavení konania) tak, že v konaní podľa zákona o súdnych poplatkoch koná a rozhoduje vyšší súdny úradník a sudca koná a rozhoduje o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka. Na záver o neprípustnosti odvolania nemá žiaden vplyv tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého má možnosť podania odvolania vyplývať z ustanovenia § 357 písm. a) Civilného sporového poriadku. Ustanovenie § 14 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch totiž výslovne vylučuje použitie ustanovenia § 357 písm. a) Civilného sporového poriadku.

23. Z dovolania sťažovateľa z 19. júla 2021 zastúpeného Advokátskou kanceláriou ŠČURY, s. r. o., proti uzneseniu krajského súdu č. k. 7 Co 40/2021-183 z 30. apríla 2021 vyplýva, že jeho prípustnosť sa opiera o ustanovenie § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, keď nesprávny procesný postup znemožňujúci sťažovateľovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, vidí sťažovateľ v porušení poučovacej povinnosti, ako aj v porušení jeho práva dať sa v konaní zastupovať.

23.1. Rozhodnutím centra z 15. novembra 2016 mu bol priznaný nárok na poskytovanie právnej pomoci vo veci náhrady škody z dôvodu prietáhov v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14 S 35/2010. Predmetom žaloby zo 7. januára 2019 je náhrada nemajetkovej ujmy, avšak spôsobenej nezákonným disciplinárnym rozhodnutím, ktoré bolo neskôr Krajským súdom v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 S 35/2010 zrušené.

23.2. Sťažovateľ napriek tomu, že si pri podaní žaloby nebol vedomý uvedeného rozporu medzi výrokom rozhodnutia centra a predmetom žaloby, musí súhlasiť s konštatovaním okresného súdu, podľa ktorého (striktno vzaté) ním predložené rozhodnutie neodôvodňuje priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov *ex lege* v zmysle ustanovenia § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch. Napriek tomu však považuje prístup okresného súdu za príliš formalistický, obzvlášť, ak následne (ešte v čase rozhodovania okresného súdu o zastavení konania) mu bol novým rozhodnutím centra z 3. júla 2020 priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci vo veci o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej vydaním nezákonného disciplinárneho rozhodnutia, teda vo veci, ktorá je predmetom konania vedeného pod sp. zn. 16 C 3/2019.

23.3. Podľa názoru sťažovateľa jednu skutočnosť nemožno v tej istej veci vykladať protichodne, nekonzistentne, podľa toho, ako sa to práve hodí. Aj sťažovateľom predložené splnomocnenie v predmetnom konaní je v zmysle jeho textu splnomocnením na zastupovanie v právnej veci o náhradu škody z dôvodu prietáhov v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14 S 35/2010. Preto ak okresný súd uviedol, že sťažovateľ nepredložil relevantné rozhodnutie centra a nepreukázal, že by v čase rozhodnutia o zastavení konania bol od súdnych poplatkov v súvislosti s rozhodnutím centra oslobodený, potom musel zároveň zistiť, že sťažovateľ nie je v konaní riadne zastúpený a že ním predložené splnomocnenie sa po vecnej stránke týka iného

predmetu konania. Mal teda sťažovateľa bezodkladne vyzvať na odstránenie zisteného nesúladu, čo sa však nestalo a v konaní sa naďalej pokračovalo s nerelevantným právnym zástupcom. Okresný súd teda v dôsledku nekonzistentného, rozporného a rozdielneho posúdenia tej istej skutočnosti neposkytol sťažovateľovi poučenie podľa ustanovenia § 160 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku, čím mu odňal možnosť konať pred súdom. Pochybil aj krajský súd, keďže nepostupoval podľa ustanovenia § 380 ods. 2 Civilného sporového poriadku. Na uvedené vady týkajúce sa procesných podmienok neprihliadol z úradnej povinnosti, čím sťažovateľovi tak isto odňal možnosť konať pred súdom.

24. Z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 9 Cdo 256/2021-216 z 30. júna 2022, ktoré sa stalo právoplatným 8. septembra 2022, vyplýva, že dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu č. k. 7 Co 40/2021-183 z 30. apríla 2021 bolo odmietnuté.

25. Podľa názoru najvyššieho súdu sú dovolacie námietky sťažovateľa neopodstatnené, keďže v postupe krajského súdu v spojení s postupom okresného súdu sťažovateľom namietané vady zistené neboli.

25.1. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že okresný súd po zistení, že nie je v konaní riadne zastúpený, mal ho bezodkladne vyzvať na odstránenie zisteného nedostatku a poskytnúť mu poučenie v súlade s ustanovením § 160 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku, najvyšší súd poukazuje na to, že okresný súd 26. februára 2019 vyzval sťažovateľa prostredníctvom právneho zástupcu na predloženie riadneho splnomocnenia udeleného na zastupovanie v prejednávanej veci a na predloženie relevantného rozhodnutia centra o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci. Na základe tejto výzvy advokát Jarabica podaním doručeným 25. marca 2019 predložil splnomocnenie zo 7. januára 2019, ktoré mu sťažovateľ udelil na zastupovanie v právnej veci náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej vydaním nezákonného disciplinárneho rozhodnutia.

25.2. Vzhľadom na uvedené považuje najvyšší súd námietku sťažovateľa o nesplnení poučovacej povinnosti o práve zvoliť si advokáta a o možnosti obrátiť sa na centrum zo strany okresného súdu za nedôvodnú. Splnomocnenie zo 7. júla 2008 (správne má byť zo 7. januára 2019, pozn.), ktoré bolo na základe výzvy okresného súdu predložené, je nepochybne splnomocnením udeleným sťažovateľom na jeho zastupovanie v prejednávanej veci, keďže predmet právnej veci vymedzenej v tomto splnomocnení je totožný s predmetom konania vymedzeným sťažovateľom v podanej žalobe. V zmysle ustanovenia § 160 ods. 3 písm. b) Civilného sporového poriadku súd nemá povinnosť poskytovať stranám poučenia o ich procesných právach a povinnostiach podľa odsekov 1 a 2, ak je strana v konaní zastúpená advokátom. Zo spisu je bez všetkých pochybností preukázané, že sťažovateľ bol v konaní právne zastúpený advokátom Jarabicom, v dôsledku čoho pred okresným súdom nemohlo dôjsť k porušeniu poučovacej povinnosti zo strany okresného súdu.

26. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné dovolanie sťažovateľa odmietnuť ako neprípustné podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

27. K porušeniu označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru došlo tým, že okresný súd nepostupoval dôsledne pri odstraňovaní prekážok konania, čo viedlo k bezdôvodnému zastaveniu konania. Nevenoval náležitú pozornosť argumentácii sťažovateľa, zo zistení nevyvodil správne

právne závery a právnu normu nesprávne aplikoval na zistený skutkový stav. Prieskumnú povinnosť si nesplnil a s námietkami sťažovateľa sa nevyšporiadal ústavne konformným spôsobom, pričom jeho rozhodnutia sa vyznačujú arbitrárnosťou.

28. Pochybenia okresného súdu pri skúmaní procesných podmienok majú za následok odňatie prístupu sťažovateľa k spravodlivosti. Sporné otázky boli hodnotené v jeho neprospech bez toho, aby sa urobili vhodné opatrenia podľa § 161 ods. 3 Civilného sporového poriadku. Na zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku neboli vôbec splnené podmienky z viacerých dôvodov.

29. Rozhodnutím centra z 15. novembra 2016 sťažovateľ preukázal, že pre poskytnutie právnej pomoci je splnená podmienka materiálnej núdze umožňujúca prístup k súdu aj tým, ktorí nemajú finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku a na odmenu advokáta za poskytnutú právnu pomoc. Vydaním rozhodnutia centra, ktoré je signifikantné pre posúdenie poplatkovej povinnosti, je sťažovateľ oslobodený od poplatkovej povinnosti v označenej veci. Význam rozhodnutia centra ako verejnej listiny okresný súd od samého začiatku nerešpektoval, v dôsledku čoho sa postavenie sťažovateľa v konaní stalo neistým. Nie je však na mieste záver, že v dobe vydania uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu o zastavení konania nebol sťažovateľ oslobodený od súdneho poplatku.

30. Na zastupovanie sťažovateľa určilo centrum advokáta vo veci označenej opisným spôsobom, z ktorého je nad všetky pochybnosti zrejmé, na akú vec sa poskytnutá pomoc vzťahuje (teda vec vedenú na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14 S 35/2010). Ďalšie konštatovanie v opise (z dôvodu priťahov) ide nad rámec právneho posúdenia všetkých skutkových a právnych okolností, ktorého výsledkom je vymedzenie predmetu konania a právna pomoc v konaní, za ktoré zodpovedá len splnomocnený advokát (nie teda centrum). Označenie veci v žalobe žiadnym spôsobom neodporuje právnej logike ani splnomocneniu, z ktorého vyplýva širší rozsah oprávnení oproti rozhodnutiu centra. Pre naplnenie právnej istoty stačilo vydať opravu rozhodnutia centra, v ktorom by sa vypustil text „z dôvodu priťahov v konaní“.

31. Na základe rozhodnutia centra určená advokátska kancelária podala 7. januára 2019 žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej vydaním nezákonného rozhodnutia. Stalo sa tak po dôkladnom preskúmaní podkladov a vyjadrení sťažovateľa, ktorý sa s vyhotoveným návrhom na začatie konania stotožnil. Vo všeobecnosti sa pri označení veci vychádza z ustanovenia § 137 Civilného sporového poriadku, pričom až z petitu je zrejmé, čoho všetkého sa žalobca domáha, čo uplatňuje. Zo žiadneho ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva povinnosť špecifikovať v záhlaví žaloby všetky požadované nároky nerozlučne spojené so základným nárokom. Opačný výklad by znamenal, že súd by mohol odmietnuť podanú žalobu aj preto, že v rozhodnutí centra nebola zafinovaná presná výška uplatňovanej náhrady škody (nemajetkovej ujmy) v sume 25 000 eur, ale ani žiadosť o ospravedlnenie. Vyvodzovať dôsledky proti sťažovateľovi len preto, že splnomocnenec so súhlasom zastúpeného nekonal vo všetkých právnych otázkach podchytených omylom v rozhodnutí centra, nemá oporu v zákone. Zmena rozhodnutia o priznaní právnej pomoci nemala žiadny dopad, ale ani význam na základ uplatneného nároku, ktorý zostal nezmenený.

32. Nové rozhodnutie centra z 3. júla 2020 je vydané neskôr ako uznesenie č. k. 16 C 3/2019-153 zo 4. mája 2020 o zastavení konania. Vyvstáva otázka, z akého dôvodu akceptovala sudkyňa okresného súdu rozhodnutie vyššej súdnej úradníčky okresného súdu o zastavení konania, keď

v zmysle nového rozhodnutia centra je nepochybné, že sťažovateľ má nárok na poskytovanie právnej pomoci v označenej veci, a je preto zo zákona oslobodený od súdnych poplatkov.

33. Sťažovateľ sa dostal do patovej situácie. Na jednej strane mu bol priznaný nárok na poskytovanie právnej pomoci kompetentným orgánom, no na druhej strane všeobecné súdy jeho situáciu vykladali protichodne tak, že od súdneho poplatku nie je oslobodený, a nie je preto ani zastúpený právnym zástupcom. Z toho sťažovateľ vyvodil nekonzistentnosť konania všeobecných súdov, ktoré naďalej konali s jeho právnym zástupcom, voči sťažovateľovi si nesplnili poučovaciu povinnosť a nekonali priamo s ním pri odstraňovaní prekážky v konaní. Z tohto dôvodu využil aj všetky opravné prostriedky, ktorými sa domáhal nápravy, avšak neúspešne.

34. Sudkyňa okresného súdu v čase rozhodovania o sťažnosti podanej sťažovateľom proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky okresného súdu o zastavení konania vedela, že centrum vydalo nové rozhodnutie, ktorým sa konvalidovali právne pomery vyplývajúce zo skoršieho rozhodnutia. Preto je rozhodnutie okresného súdu o zastavení konania nezákonné a nezodpovedajúce skutkovým a právnym okolnostiam. Je teda aj nepreskúmateľné.

35. Krajský súd vyhodnotil odvolanie sťažovateľa ako neprípustné podľa § 386 písm. c) Civilného sporového poriadku bez toho, aby pristúpil ku skúmaniu vecnej dôvodnosti podaného odvolania. Právnym následkom tohto názoru je záver, že napriek existujúcim nedostatkom v postupe okresného súdu nie je za danej právnej úpravy možné dosiahnuť nápravu, čo vo svojich dôsledkoch znamená porušenie práva na spravodlivé súdne konanie.

36. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku so záverom, že splnomocnenie zo 7. júla 2008 (správne má byť zo 7. januára 2019, pozn.) predložené na základe výzvy okresného súdu je nepochybne splnomocnením udeleným sťažovateľom na zastupovanie v prejednávanej veci, pričom sťažovateľ bol v konaní právne zastúpený advokátom Jarabicom, v dôsledku čoho nemohlo dôjsť k dovolaním namietanej vady porušenia poučovacej povinnosti súdu. To však vo svojich dôsledkoch znamená, že najvyšší súd súčasne dáva za pravdu sťažovateľovi, podľa ktorého dôvod na zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku neexistoval. V rozpore s tým však najvyšší súd dospieva k záveru, podľa ktorého dovolacie námietky sťažovateľa sú neopodstatnené a v postupe krajského súdu v spojení s postupom okresného súdu neboli zistené dovolaním namietané vady.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cdo 256/2021 a jeho uznesením z 30. júna 2022:

37. Túto časť ústavnej sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú, a preto ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

38. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil

navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

39. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

40. Najvyšší súd uznesením č. k. 9 Cdo 256/2021-216 z 30. júna 2022 dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu č. k. 7 Co 40/2021-183 z 30. apríla 2021 odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku ako neprípustné (pozri body 24 a 26).

41. Sťažovateľ vychádza z argumentácie najvyššieho súdu, podľa ktorej splnomocnenie zo 7. januára 2019 predložené na základe výzvy okresného súdu je nepochybne splnomocnením udeleným sťažovateľom na zastupovanie v prejednávanej veci advokátovi Jarabicovi, v dôsledku čoho nemohlo dôjsť k porušeniu poučovacej povinnosti zo strany všeobecných súdov. Z toho však treba podľa názoru sťažovateľa vyvodiť záver, že najvyšší súd súčasne dáva za pravdu sťažovateľovi tvrdiacemu, že dôvod na zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v skutočnosti neexistoval. Napriek tomu najvyšší súd uzatvára, že dovolacie námietky sťažovateľa sú neopodstatnené a v postupe krajského súdu a okresného súdu dovolaním namietané vady zistené neboli (pozri bod 36).

42. Z analýzy listinných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, nepochybne vyplýva neopodstatnenosť námietky sťažovateľa.

43. Sťažovateľ vlastne tvrdí, že ak podľa ustálenia najvyššieho súdu bol v konaní zastúpený advokátom Jarabicom na základe splnomocnenia zo 7. januára 2019, potom má z toho logicky vyplývať, že bol od súdneho poplatku oslobodený a dôvod na zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku nemohol existovať. Sťažovateľ teda implicitne vychádza z toho, že splnomocnenie pre advokáta Jarabicu zo 7. januára 2019 bolo spojené s rozhodnutím centra priznávajúcim sťažovateľovi ako osobe v materiálnej núdzi právo na bezplatné právne zastúpenie advokátom vo veci tvoriacej predmet podanej žaloby. Keby to tak naozaj bolo, potom by úvaha sťažovateľa bola akceptovateľná. Skutočnosť je však taká, že advokát Jarabica 26. marca 2019 na základe výzvy okresného súdu predložil „korektnú plnú moc“, podľa ktorej ho sťažovateľ

splnomocňuje na zastupovanie v právnej veci náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej vydaním nezákonného disciplinárneho rozhodnutia (pozri bod 9). Z tohto splnomocnenia vôbec nevyplýva, že by bolo udelené na základe nového rozhodnutia centra priznávajúceho sťažovateľovi z dôvodu materiálnej núdze právo na bezplatné právne zastúpenie advokátom vo veci tvoriacej predmet podanej žaloby. Práve s poukazom na absenciu nového rozhodnutia centra bol sťažovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku (pozri body 10 a 11).

44. Za uvedeného stavu najvyšší súd právom vychádzal z toho, že splnomocnenie dané sťažovateľom 7. januára 2019 advokátovi Jarabicovi bolo „bežným“ splnomocnením, nie teda splnomocnením viazaným na predchádzajúce rozhodnutie centra o priznaní práva na bezplatné právne zastúpenie advokátom. Tým je zároveň dostatočne vysvetlené, prečo sa poučovacia povinnosť všeobecných súdov na sťažovateľa nevzťahovala, pričom zároveň ani nebol oslobodený od súdneho poplatku z podanej žaloby.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 40/2021 a jeho uznesením z 30. apríla 2021:

45. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti nie je daná právomoc ústavného súdu, a preto ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojitosti s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

46. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

47. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

48. Proti uzneseniu krajského súdu č. k. 7 Co 40/2021-183 z 30. apríla 2021, ktorým bolo odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania odmietnuté ako neprípustné, bolo možné podať dovolanie, o ktorom bol príslušný rozhodovať najvyšší súd v rámci dovolacieho konania. Treba poznamenať, že sťažovateľ túto možnosť aj využil. Vo svojich dôsledkoch to znamená, že právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru mal najvyšší súd v rámci dovolacieho konania. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu.

49. Ústavný súd obiter dictum poznamenáva, že hoci krajský súd odmietol odvolanie ako neprípustné, sťažovateľ v podanom dovolaní sa ani len nepokúsil polemizovať s argumentáciou krajského súdu o neprípustnosti odvolania proti zastaveniu konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ale dovolanie založil na celkom iných vážnych procesných pochybeniach okresného súdu, ktoré krajský súd nenapravil. Pritom je zrejmé už na prvý pohľad, že pokiaľ podľa názoru krajského súdu (sťažovateľom nijako nespochybného v dovolaní) odvolanie prípustné nebolo, potom v rámci dovolacieho konania nebolo ani možné hodnotiť vecnú správnosť či nesprávnosť použitej odvolacej argumentácie, resp. nad jej rámec skúmať existenciu zásadných procesných pochybení z moci úradnej. Nemožno preto prisvedčiť námietke sťažovateľa uvedenej v bode 35 tvrdiacej opak.

III.3. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 3/2019 a jeho uznesením zo 16. decembra 2020:

50. Túto časť ústavnej sťažnosti treba považovať za oneskorene podanú, a preto ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

51. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

52. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému tento opravný prostriedok nie je prípustný, nemožno prihliadať na rozhodnutie najvyššieho súdu o jeho odmietnutí v súvislosti s plynutím dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti [§ 124 zákona o ústavnom súde (m. m. II. ÚS 103/09, I. ÚS 49/02, I. ÚS 134/03, I. ÚS 209/03)]. Nepřípustné dovolanie nemožno totiž z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný a dostupný právny prostriedok nápravy, ktorý je podmienkou podania sťažnosti na ústavnom súde podľa tohto článku ústavy, a na jeho podanie preto z hľadiska plynutia uvedenej lehoty na podanie sťažnosti na ústavnom súde nie je možné prihliadať (m. m. IV. ÚS 163/2018, II. ÚS 91/2019).

53. Podľa § 14 ods. 1 a 4 zákona o súdnych poplatkoch ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie vo veciach poplatkov sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku okrem § 357 písm. a). V konaní podľa tohto zákona koná a rozhoduje vyšší súdny úradník vrátane rozhodovania o zastavení konania. Sudca v konaní koná a rozhoduje o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka. Ak sa sťažnosti vyhovie v plnom rozsahu, rozhodnutie nemusí obsahovať odôvodnenie.

54. Podľa § 357 písm. a) Civilného sporového poriadku odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zastavení konania.

55. Vyšší súdny úradník môže v konaní robiť len také úkony, ktoré sú mu vyhradené osobitným zákonom alebo ktoré sú mu vyhradené osobitným zákonom a je na ne poverený sudcom (pozri § 45 ods. 2 Civilného sporového poriadku). V konaniach vo veciach poplatkov vrátane rozhodovania o zastavení konania rozhoduje vyšší súdny úradník (pozri už citovaný § 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch). Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, o ktorej rozhodne súd prvej inštancie (pozri § 239 ods. 1 a § 248 Civilného sporového poriadku). Zákon osobitne vytvoril osobitný opravný prostriedok proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom, čím zaviedol dvojinštančnosť rozhodovania na súde prvej inštancie.

56. Z citovaných ustanovení (pozri body 53 a 54) celkom jednoznačne vyplýva, že proti uzneseniu prvoinštančného súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku nie je odvolanie prípustné, tak ako to bolo bližšie rozvedené v napadnutom uznesení krajského súdu (pozri bod 22).

57. Keďže uznesenie sudkyne okresného súdu č. k. 16 C 3/2019-163 zo 16. decembra 2020 sa stalo právoplatným ešte 2. januára 2021 (pozri bod 18), ústavná sťažnosť doručená ústavnému súdu elektronicky 30. septembra 2022 bola vo vzťahu k uzneseniu sudkyne okresného súdu podaná po uplynutí zákonnej dvojmesačnej lehoty podľa § 124 zákona o ústavnom súde. Vzhľadom na ustálenú judikatúru všeobecných súdov (pozri bod 52) nemožno v danom prípade počítať zákonnú dvojmesačnú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti od doručenia dovolacieho uznesenia najvyššieho súdu (najmä, ak sťažovateľ v dovolaní záver krajského súdu o neprípustnosti odvolania proti uzneseniu sudkyne okresného súdu ani nenamietal).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu